

MIEJSCA I PODRÓŻE

Ciekawostki o Tatrach: 40 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 16.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Tatry ciągną się przez ok. 64 km wzdłuż granicy Polski i Słowacji, a ich najwyższy szczyt, Gerlach, ma 2655 m. Polską część chroni Tatrzański Park Narodowy, utworzony rozporządzeniem z 1954 r., który w 2025 r. odnotował ponad 5,2 mln wejść. W Tatrach leży najdłuższa jaskinia Polski, Wielka Śnieżna (23 753 m), a największym jeziorem polskich Tatr jest według pomiarów z 2021 r. Wielki Staw, a nie Morskie Oko.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Najwyższy szczyt Tatr, Gerlach, ma 2655 m, a polskie Rysy 2499 m.
- Tatrzański Park Narodowy zajmuje 21 197 ha, a 71% jego powierzchni objęto ochroną ścisłą.
- W 2025 r. do TPN odnotowano 5 266 672 wejścia.
- Jaskinia Wielka Śnieżna ma 23 753 m długości i jest najdłuższą jaskinią Polski.
- W 2021 r. Wielki Staw Polski zajmował 34,44 ha, a Morskie Oko 32,93 ha.
- Kozice w Tatrach liczy się wspólnie ze Słowacją od 1957 r.
- Kolej linową na Kasprowy Wierch zbudowano w 227 dni i otwarto 15 marca 1936 r.

Góry i jeziora

1 Tatry mają ok. 64 km długości i ok. 300 nazwanych szczytów

Tatry, najwyższe pasmo Karpat Centralnych, ciągną się przez ok. 64 km wzdłuż granicy słowacko-polskiej i mają 14–24 km szerokości. Nazwę i wysokość ma ok. 300 szczytów, a najwyższy z nich, Gerlach, wznosi się na 2655 m. Tatry nie mają lodowców ani wiecznych śniegów, ale krajobrazem przypominają Alpy.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.15

2 Rysy mają 2499 m

Najwyższe szczyty w Tatrzańskim Parku Narodowym przekraczają 2400 m, a najwyższe w polskiej części są Rysy, które mają 2499 m. W Tatrach Wysokich krajobraz jest alpejski, ze stromymi ścianami skalnymi ukształtowanymi przez lodowce. W Tatrach Zachodnich szczyty są łagodniejsze.[2]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy , Data odczytu: 2026.10.15

3 Skały Tatr mają ponad 400 mln lat

Według Tatrzańskiego Parku Narodowego historia skał tatrzańskich sięga ponad 400 mln lat wstecz. Na szlaku jeden krok potrafi przenieść wędrowca do zupełnie innej epoki geologicznej. Obecny wygląd Tatr, z jeziorami i stromymi ścianami, ukształtowały przede wszystkim dawne lodowce.[2]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy , Data odczytu: 2026.10.15

4 Wielki Staw Polski jest większy od Morskiego Oka

Wielki Staw Polski zajmował w 2021 r. 34,44 ha, a Morskie Oko 32,93 ha, wynika z pomiarów na ortofotomapach z 9 września 2021 r. opisanych w 2023 r. w „Quaestiones Geographicae”. Autorzy przypominają, że zwykle to Morskie Oko uznawano za największe jezioro Tatr. Ich zdaniem różnica może rosnąć, bo Morskie Oko jest bardziej narażone na spływy gruzowe, lawiny i presję turystów.[3]

Źródło: Choiński A., Zieliński A., Changes of the surface area of Morskie Oko and Wielki Staw in the Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.19

5 Wielki Staw ma 80,3 m głębokości, a Morskie Oko 51,8 m

Wielki Staw Polski ma 80,3 m maksymalnej głębokości, a Morskie Oko 51,8 m. Średnia głębokość wynosi odpowiednio 37,7 m i 28,4 m, a ilość wody 12 967 000 m³ i 9 935 000 m³. Wielki Staw leży na wysokości 1664 m n.p.m., a lustro wody Morskiego Oka na 1395 m n.p.m.[3]

Źródło: Choiński A., Zieliński A., Changes of the surface area of Morskie Oko and Wielki Staw in the Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.19

Rośliny i zwierzęta

6 Blisko 200 roślin w Polsce rośnie tylko w Tatrach

W polskich Tatrach rośnie ok. 1000 gatunków roślin naczyniowych. Blisko 200 z nich nie występuje w innych rejonach kraju. Symbolem TPN jest kozica, a w Tatrach żyją też wielkie drapieżniki: wilki, rysie i niedźwiedzie. Lasy świerkowe sięgają do ok. 1900 m, a wyżej zaczyna się piętro alpejskie.[2][1]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy , Data odczytu: 2026.10.15; Encyclopaedia Britannica, Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.15

7 W 1868 r. Sejm we Lwowie objął ochroną zwierzęta Tatr

5 października 1868 r. galicyjski Sejm Krajowy we Lwowie uchwalił ustawę zakazującą polowań na zwierzęta alpejskie Tatr. Według Tatrzańskiego Parku Narodowego była to pierwsza na świecie parlamentarna ustawa o ochronie gatunkowej zwierząt. W czasie obu wojen światowych, w latach 1914–1918 i 1939–1945, ochrona przestała obowiązywać.[4][5]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Świstak (seria „Z miłości do gór”, nr 6, wyd. II, 2009) , Data odczytu: 2026.10.20; Polskie Towarzystwo Tatrzańskie, Ochrony przyrody Tatr i powstanie Tatrzańskiego Parku Narodowego , Data odczytu: 2026.10.20

8 Kozice liczy się wspólnie ze Słowakami od 1957 r.

Wspólne polsko-słowackie liczenie kozic prowadzi się od 1957 r. To najstarszy monitoring przyrodniczy prowadzony równocześnie przez 2 państwa. Kozice liczy się 2 razy w roku: jesienią ustala się liczebność, a wiosną liczbę młodych. Po polskiej stronie potrzeba co najmniej 60 obserwatorów, a po słowackiej ponad 160.[6]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Wiosenne liczenie kozic za nami , Data odczytu: 2026.10.15

9 Pod koniec lat 90. w Tatrach żyło tylko ok. 300 kozic

Pod koniec lat 90. XX w. w całych Tatrach żyło tylko ok. 300 kozic, przypomina Tatrzański Park Narodowy. Wiosną 2018 r. naliczono ich 989: 298 po polskiej i 691 po słowackiej stronie. Rok wcześniej doliczono się 1042 kozic. TPN zastrzega, że błąd oszacowania nie jest znany i może przekraczać 10%.^[7]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Kozice policzone (liczenie wiosenne 2018) , Data odczytu: 2026.10.19

10 Jesienią 2015 r. naliczono w Tatrach 1345 kozic

Podczas jesienno-liczenia 27 i 28 października 2015 r. przyjęto dla całych Tatr wynik 1345 kozic, w tym 124 młode urodzone tej wiosny. Po słowackiej stronie naliczono 1090 kozic, a po polskiej 255. Wynik był o ok. 3% niższy niż rok wcześniej. Jesienne liczenia zawsze organizuje się jako dwudniowe.^[8]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Kozice policzone (liczenie jesienne 2015) , Data odczytu: 2026.10.19

11 W 1881 r. w polskich Tatrach żyło tylko 30 świstaków

W 1881 r. w polskiej części Tatr żyło według danych historycznych zaledwie 30 świstaków. Do spadku liczebności doprowadził niekontrolowany odłów w połowie XIX w. W 1951 r. po polskiej stronie szacowano ok. 50 świstaków, a w 2009 r. TPN podawał 150–200 osobników po polskiej i ok. 600 po słowackiej stronie.^[4]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Świstak (seria „Z miłości do gór”, nr 6, wyd. II, 2009) , Data odczytu: 2026.10.19

12 Wiosną 2019 r. w Tatrach żyło 128 rodzin świstaków

Wiosną 2019 r. w polskich Tatrach naliczono 128 rodzin świstaka tatrzańskiego, co według monitoringu GIOŚ daje 384–512, czyli ok. 450 osobników. Tatry to jedyne miejsce występowania tego świstaka w Polsce. W 2008 r. wykazano 56 nor zimowych, a w 2014 r. 89. Większość jego siedlisk jest objęta ochroną ścisłą w TPN.^[9]

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Wyniki monitoringu świstaka tatrzańskiego Marmota marmota latirostris w Polsce , Data odczytu: 2026.10.19

13 Zimą ciało tatrzańskiego świstaka stygnie do 8–10°C

Podczas snu zimowego temperatura ciała tatrzańskiego świstaka spada z 36°C do zaledwie 8–10°C. Serce zwalnia z 220 do 30 uderzeń na minutę, a liczba oddechów z 16 do 2–3 na minutę. Co ok. 3 tygodnie zwierzę budzi się na 12–30 godzin, a przez zimę zużywa nawet do 90% zapasów tłuszczu.^[4]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Świstak (seria „Z miłości do gór”, nr 6, wyd. II, 2009) , Data odczytu: 2026.10.19

Tatrzański Park Narodowy

14 TPN zajmuje 21 197 ha

Tatrzański Park Narodowy jest jednym z 23 parków narodowych w Polsce i zajmuje 21 197 ha. Razem ze słowackim TANAP-em tworzy przyrodniczą całość, w której ochroną objęto ok. 100 tys. ha. Według Encyclopaedia Britannica słowacki park jest ponad 3 razy większy od polskiego:

zajmuje 741 km².^{[2][1]}

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy , Data odczytu: 2026.10.15; Encyclopaedia Britannica, Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.15

15 TPN utworzono rozporządzeniem z 30 października 1954 r.

Tatrzański Park Narodowy utworzyła Rada Ministrów rozporządzeniem z 30 października 1954 r., ogłoszonym w Dzienniku Ustaw z 1955 r. pod pozycją 23. Na park czekano ponad 60 lat: pierwszy apel o park narodowy w Tatrach ukazał się w 1888 r. w „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego”. Autor tego wezwania podpisał się pseudonimem.^{[10][5]}

Źródła: Internetowy System Aktów Prawnych (eli.gov.pl), Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 1954 r. w sprawie utworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego , Data odczytu: 2026.10.20; Polskie Towarzystwo Tatrzańskie, Ochrony przyrody Tatr i powstanie Tatrzańskiego Parku Narodowego , Data odczytu: 2026.10.20

16 Ochroną ścisłą objęto 71% powierzchni TPN

Tatrzański Park Narodowy ma ochroną ścisłą objęte 71% powierzchni, najwięcej spośród polskich parków narodowych, podaje GUS. We wszystkich 23 parkach narodowych ochrona ścisła obejmuje łącznie 21% powierzchni. TPN ma też najmniejszą otulinę, zaledwie 0,18 tys. ha. Lasy zajmują 65% jego powierzchni.^{[11][12]}

Źródła: Główny Urząd Statystyczny, Polskie parki narodowe – wystawa , Data odczytu: 2026.10.20; Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Parki narodowe , Data odczytu: 2026.10.20

17 W 2020 r. TPN był najczęściej odwiedzanym parkiem w Polsce

W 2020 r. Tatrzański Park Narodowy odwiedziło blisko 3,5 mln turystów, najwięcej spośród polskich parków narodowych. Na kolejnych miejscach GUS wymienia Karkonoski Park Narodowy z ok. 2,04 mln i Kampinoski Park Narodowy z ok. 1,3 mln odwiedzających. Najstarsze polskie parki narodowe, Białowiecki i Pieniński, powstały w 1932 r.^[11]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Polskie parki narodowe – wystawa , Data odczytu: 2026.10.19

18 Rezerwat biosfery Tatry powstał w 1992 r.

Transgraniczny Rezerwat Biosfery Tatry, część programu UNESCO „Człowiek i biosfera”, utworzono w 1992 r. W 2019 r. jego granice po polskiej stronie poszerzono o gminy Kościelisko, Zakopane, Poronin i Bukowina Tatrzańska. Cały rezerwat zajmuje 154 755 ha i dzieli się na 3 strefy: rdzenną, buforową i przejściową.^[13]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, MaB (EN) , Data publikacji: 2022.11.16, Data odczytu: 2026.10.15

19 W 2025 r. TPN odwiedziło 5 266 672 osoby

Według statystyk Tatrzańskiego Parku Narodowego w 2025 r. odnotowano 5 266 672 wejścia do parku, więcej niż w 2024 r., gdy było ich 5 081 842. Najtłoczniejszym miesiącem był sierpień 2025 r. z 1 097 653 wejściami. Statystyki obejmują m.in. bilety, wjazdy na Kasprowy Wierch i mieszkańców powiatu tatrzańskiego.^[14]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Statystyki wejść do TPN za lata 2025–2020 , Data odczytu: 2026.10.15

20 Do Morskiego Oka sprzedano w 2025 r. ponad 1,1 mln biletów

W 2025 r. w punkcie na Łysej Polanie, skąd prowadzi droga do Morskiego Oka, sprzedano 1 101 454 bilety wstępu do TPN. To najwięcej ze wszystkich punktów w parku. Drugie miejsce zajęła Dolina Kościeliska z 656 378 biletami, a koleją na Kasprowy Wierch wjechało 573 470 osób.[14]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Statystyki wejść do TPN za lata 2025–2020 , Data odczytu: 2026.10.15

21 W TPN jest 275 km znakowanych szlaków

Turyści mają w Tatrzańskim Parku Narodowym do dyspozycji 275 km znakowanych szlaków pieszych. Zimą mogą z nich korzystać także narciarze skiturowi, z wyjątkiem 3 odcinków. W trudnych miejscach zamontowano klamry, łańcuchy i drabinki, a w polskich Tatrach działa 8 schronisk PTTK.[2]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy , Data odczytu: 2026.10.15

22 Psa można wprowadzić tylko na 2 trasy

Z psem na smyczy można w Tatrzańskim Parku Narodowym wejść tylko na 2 trasy: Droga pod Regłami oraz szlak przez Dolinę Chochołowską do schroniska. Na pozostały teren parku psów wprowadzać nie wolno. TPN przypomina, że teren parku jest ostoją niedźwiedzi, a zakaz wprowadzania psów obowiązuje też w Jaskini Mroźnej.[15][16]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Co robić, gdy spotkasz niedźwiedzia , Data odczytu: 2026.10.15; Tatrzański Park Narodowy, Jaskinia Mroźna , Data odczytu: 2026.10.15

Jaskinie

23 W polskich Tatrach jest ponad 800 jaskiń

Na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego zinwentaryzowano ponad 800 jaskiń. Tylko 6 z nich udostępniono turystom, a 25 tatarnikom jaskiniowym. Jaskinia Mroźna, jedna z udostępnionych, jest według TPN chronionym obiektem przyrodniczym i miejscem życia zwierząt, m.in. nietoperzy.[2][16]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy , Data odczytu: 2026.10.15; Tatrzański Park Narodowy, Jaskinia Mroźna , Data odczytu: 2026.10.15

24 Jaskinia Wielka Śnieżna ma 23 753 m długości

Jaskinia Wielka Śnieżna ma 23 753 m długości, a jej głębokość szacuje się na 808 m. Zintegrowana Platforma Edukacyjna podaje, że to największa i najdłuższa jaskinia zarówno w Tatrach, jak i w Polsce. Zestawienie „Polish Caving 2001” lokalizuje ją w masywie Czerwonych Wierchów, w rejonie Małotączniaka. W zestawieniu polskich grotołazów z 2001 r. jej długość wynosiła ok. 22 000 m.[17][18]

Źródła: Zintegrowana Platforma Edukacyjna, Najdłuższe i najgłębsze jaskinie świata (grafika interaktywna) , Data odczytu: 2026.10.20; Jaskinie – The Caves, Polish Caving 2001 , Data odczytu: 2026.10.20

25 Śnieżna Studnia ma 13 250 m korytarzy

Śnieżna Studnia w Tatrach ma 13 250 m długości i 726 m głębokości, podaje Zintegrowana Platforma Edukacyjna. W zestawieniu polskich grotołazów z 2001 r. jej długość wynosiła jeszcze 8166 m. Trzecia co do długości jaskinia Tatr, Jaskinia Wysoka – Za Siedmiu Progami, ma 11 660 m.[17][18]

Źródła: Zintegrowana Platforma Edukacyjna, Najdłuższe i najgłębsze jaskinie świata (grafika interaktywna) , Data odczytu: 2026.10.20; Jaskinie – The Caves, Polish Caving 2001 , Data odczytu: 2026.10.20

26 Jaskinię Mroźną odkryto w 1934 r.

Jaskinię Mroźną w Dolinie Kościeliskiej odkryli w 1934 r. Stefan Zwoliński i Jerzy Zahorski, a turystom udostępniono ją w 1953 r. Trasa w środku ma ok. 500 m i przejście zajmuje 30–40 minut. Jaskinia nie jest oświetlona, a temperatura stale utrzymuje się poniżej 10°C.[16]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Jaskinia Mroźna , Data odczytu: 2026.10.15

Kasprowy Wierch, śnieg i lawiny

27 Obserwatorium na Kasprowym Wierchu działa od 1938 r.

22 stycznia 1938 r. otwarto Wysokogórskie Obserwatorium Meteorologiczne na Kasprowym Wierchu, pierwsze w Tatrach i północnych Karpatach. Leży na wysokości 1988 m i jest najwyżej położonym punktem pomiarowym w Polsce. Stałe obserwacje prowadzono tu już od grudnia 1935 r. Obserwatorium należy do sieci stacji reperowych WMO.[19]

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, WOM Kasprowy Wierch , Data odczytu: 2026.10.15

28 Na Kasprowym Wierchu zanotowano 23,4°C

1 lipca 2019 r. obserwatorium na Kasprowym Wierchu odnotowało rekordową temperaturę maksymalną 23,4°C. Obserwatorzy pełnią tu 24-godzinne dyżury i przed każdą pełną godziną wychodzą na dach, by sprawdzić zachmurzenie, rodzaj chmur i widzialność. Dane muszą wystać najpóźniej 5 minut po pełnej godzinie.[19]

Rekord Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, WOM Kasprowy Wierch , Data odczytu: 2026.10.15

29 Na Kasprowym są 2 trasy narciarskie o długości 14 km

Na Kasprowym Wierchu są 2 trasy narciarskie o łącznej długości 14 km. IMGW opisuje je jako alpejskie: bardzo strome i trudne technicznie. Sam szczyt nazywano dawniej także Kasprową Czubą albo Stawiańską Czubą. Budowa obserwatorium była związana z budową kolei linowej na Kasprowy, ukończonej na przełomie 1935 i 1936 r.[19]

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, WOM Kasprowy Wierch , Data odczytu: 2026.10.15

30 Kolej na Kasprowy Wierch zbudowano w 227 dni

Budowę kolei linowej na Kasprowy Wierch, pierwszej takiej w Polsce, rozpoczęto 1 sierpnia 1935 r. Po 227 dniach, 15 marca 1936 r., na szczyt wjechali pierwsi turyści. Przy budowie pracowało prawie 1000 osób, na 2, a okresowo na 3 zmiany. Inwestycja zwróciła się po 3 latach działalności kolei.[20][21]

Źródła: Polskie Koleje Linowe, 82 lata temu ruszyła budowa kolei na Kasprowy Wierch , Data publikacji: 2017.08.01, Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), Historia jednej fotografii z Bazy Zdjęć PAP: 90 lat temu pierwsi turyści wjechali na Kasprowy Wierch , Data publikacji: 2026.03.13, Data odczytu: 2026.10.20

31 Kolej na Kasprowy Wierch ma ponad 4200 m długości

Kolej linowa na Kasprowy Wierch pokonuje trasę o długości ponad 4200 m w ok. 14 minut, z przesiadką na Myślenickich Turniach. 2 wagoniki kursują średnio co 20 minut i w ciągu godziny przewożą w jedną stronę 180 osób. Według Polskich Kolei Linowych przez pierwsze 80 lat wjechało nią na szczyt ponad 40 mln turystów.[20]

Źródło: Polskie Koleje Linowe, 82 lata temu ruszyła budowa kolei na Kasprowy Wierch , Data publikacji: 2017.08.01, Data odczytu: 2026.10.20

32 Rekordową pokrywę śnieżną Hala Gąsienicowa miała w sezonie 1937/1938

W sezonie 1937/1938 na Hali Gąsienicowej zanotowano historyczne maksimum wysokości pokrywy śnieżnej, podaje IMGW-PIB. W sezonie 2008/2009 w polskich i słowackich Tatrach schodziły lawiny o statystycznej powtarzalności ok. 100 lat. Stację na Hali Gąsienicowej przyłączono do obserwatorium na Kasprowym Wierchu 1 grudnia 1938 r.[22][19]

Źródła: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, Biuletyn Zimowy Stacji Badań Śniegu i Lawin Hala Gąsienicowa, sezon 2025–2026, nr 13 , Data publikacji: 2026.03.12, Data odczytu: 2026.10.20; Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, WOM Kasprowy Wierch , Data odczytu: 2026.10.20

33 W sezonie 2022/2023 TPN po raz pierwszy zamknięto z powodu lawin

W sezonie 2022/2023 obszar Tatrzańskiego Parku Narodowego po raz pierwszy w historii zamknięto dla ruchu turystycznego. Powodem był nagły wzrost zagrożenia i ryzyka lawinowego, podaje biuletyn Stacji Badań Śniegu i Lawin IMGW-PIB na Hali Gąsienicowej. 5 marca 2026 r. średnia pokrywa śnieżna na Hali Gąsienicowej miała 59 cm.[22]

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, Biuletyn Zimowy Stacji Badań Śniegu i Lawin Hala Gąsienicowa, sezon 2025–2026, nr 13 , Data publikacji: 2026.03.12, Data odczytu: 2026.10.19

Historia i ratownictwo

34 W 1889 r. Władysław Zamoyski kupił Zakopane na licytacji

W 1889 r. Władysław Zamoyski kupił na licytacji tereny Zakopanego od berlińskiego przedsiębiorcy. W 1924 r. przekazał tę własność jako podstawę przyszłego Tatrzańskiego Parku Narodowego. Prawa osadnicze Zakopane otrzymało w 1578 r., a linię kolejową pod Tatry zbudowano w 1899 r. staraniem Władysława Zamoyskiego.[23][24]

Źródła: Encyclopaedia Britannica, Zakopane , Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), Chabówka – parowozy , Data publikacji: 2015.12.03, Data odczytu: 2026.10.20

35 Muzeum Tatrzańskie otwarto w 1888 r.

Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego z ekspozycjami etnograficznymi i geologicznymi otwarto w Zakopanem w 1888 r. Według Encyclopaedia Britannica Zakopane jest dziś ośrodkiem kulturalnym regionu, a także dużym centrum sportów zimowych i uzdrowiskiem.[23]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Zakopane , Data odczytu: 2026.10.15

36 Obecny gmach Muzeum Tatrzańskiego otwarto w 1922 r.

Muzeum Tatrzańskie zainaugurowano w nowym gmachu latem 1922 r. Projekt architekta Franciszka Mączyńskiego Towarzystwo Muzeum Tatrzańskiego przyjęło w 1911 r., a budowę rozpoczęło w 1913 r. Prace przerwał wybuch I wojny światowej. Pierwszy budynek muzeum, zaprojektowany przez Józefa Piusa Dziekońskiego, stanął w 1892 r.[25]

Źródło: Muzeum Tatrzańskie, History , Data odczytu: 2026.10.19

37 Śmierć Karłowicza w 1909 r. przyspieszyła powstanie TOPR

8 lutego 1909 r. w lawinie pod Małym Kościelcem zginął kompozytor Mieczysław Karłowicz. Szukali go m.in. Mariusz Zaruski i Stanisław Gąsienica Byrcyn, a ciało odnaleziono dopiero trzeciego dnia poszukiwań pod ponad metrem śniegu. Ta tragedia przesądziła o utworzeniu w 1909 r. Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, którego pierwszym naczelnikiem był Zaruski.[26][27]

Źródła: Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Rocznica śmierci Mieczysława Karłowicza , Data odczytu: 2026.10.15; Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, 85 rocznica śmierci generała Mariusza Zaruskiego , Data odczytu: 2026.10.15

38 Statut TOPR zatwierdzono 29 października 1909 r.

Statut Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego zatwierdzono 29 października 1909 r., a stowarzyszenie zarejestrowano we Lwowie pod obecną nazwą. Mariusz Zaruski zebrał pierwszą grupę 13 ratowników. W Zakopanem mieszkał tylko 10 lat, w latach 1904–1914, a jego największym dziełem było tam powołanie TOPR.[28][29][30]

Źródła: National Geographic Polska, 100-lecie TOPR , Data publikacji: 2009.06.05, Data odczytu: 2026.10.20; Dla Pilota, 115 rocznica powstania TOPR , Data publikacji: 2024.10.29, Data odczytu: 2026.10.20; Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), W Zakopanem uroczystości w 150. rocznicę urodzin generała Mariusza Zaruskiego , Data publikacji: 2017.01.31, Data odczytu: 2026.10.20

39 TOPR po raz pierwszy użył śmigłowca w 1963 r.

16 kwietnia 1963 r. TOPR po raz pierwszy użył śmigłowca w akcji ratunkowej. Maszyna SM-1, pilotowana przez Tadeusza Augustyniaka, przewiozła turystę ze złamaną nogą z Doliny Pięciu Stawów Polskich do zakopiańskiego szpitala. Od 2005 r. TOPR samodzielnie eksploatuje śmigłowiec ratowniczy PZL Świdnik W-3 Sokół.[31][29]

Źródła: Defence24, 103. rocznica powstania TOPR , Data publikacji: 2012.10.30, Data odczytu: 2026.10.20; Dla Pilota, 115 rocznica powstania TOPR , Data publikacji: 2024.10.29, Data odczytu: 2026.10.20

40 Numer alarmowy TOPR to 985 lub 601 100 300

Wypadek w Tatrach można zgłosić TOPR pod numerem 985, ogólnym numerem alarmowym 112 lub numerem +48 601 100 300. TOPR publikuje też komunikat lawinowy dla polskich Tatr ze stopniem zagrożenia. W 2026 r. ratownicy realizują zadania publiczne zlecone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.[32]

Źródło: Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Strona główna , Data odczytu: 2026.10.15

Tatry w liczbach

Parametr | Wartość

Długość Tatr | ok. 64 km

Gerlach, najwyższy szczyt Tatr | 2655 m

Rysy, najwyższy szczyt TPN | 2499 m

Powierzchnia TPN | 21 197 ha

Udział ochrony ścisłej w TPN | 71%

Wejścia do TPN w 2025 r. | 5 266 672

Długość Jaskini Wielkiej Śnieżnej | 23 753 m

Powierzchnia Wielkiego Stawu Polskiego (2021) | 34,44 ha

Długość kolei na Kasprowy Wierch | ponad 4200 m

Rekord temperatury na Kasprowym Wierchu | 23,4°C

Źródła danych: Tatrzański Park Narodowy, GUS, Encyclopaedia Britannica, Zintegrowana Platforma Edukacyjna, Quaestiones Geographicae, Polskie Koleje Linowe, IMGW-PIB. Stan na 19 października 2026 r.

Mity i fakty o Tatrach

FAŁSZ

„Najwyższy szczyt Tatr to Rysy”

Rysy (2499 m) to najwyższy szczyt w polskiej części Tatr. Najwyższy w całych Tatrach jest słowacki Gerlach (2655 m).[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Morskie Oko to największe jezioro polskich Tatr”

Według pomiarów z 2021 r. Wielki Staw Polski zajmuje 34,44 ha, a Morskie Oko 32,93 ha. Wielki Staw jest też głębszy: ma 80,3 m.[3]

Źródło: Choiński A., Zieliński A., Changes of the surface area of Morskie Oko and Wielki Staw in the Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Na widok niedźwiedzia najlepiej uciekać”

TPN zaleca zachować spokój, nie krzyczeć, nie wykonywać gwałtownych ruchów i powoli się wycofać, nie uciekając.[15]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Co robić, gdy spotkasz niedźwiedzia , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„W Tatrach są lodowce”

Tatry nie mają dziś lodowców ani wiecznych śniegów, choć dawne lodowce ukształtowały ich jeziora i ściany.[1][2]

Źródła: Encyclopaedia Britannica, Tatra Mountains , Data odczytu: 2026.10.15; Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Kozic w Tatrach zawsze było dużo”

Pod koniec lat 90. XX w. w całych Tatrach żyło tylko ok. 300 kozic, a jesienią 2015 r. naliczono ich 1345.[7][8]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Kozice policzone (liczenie wiosenne 2018) , Data odczytu: 2026.10.19;
Tatrzański Park Narodowy, Kozice policzone (liczenie jesienne 2015) , Data odczytu: 2026.10.19

Źródła

1. Encyclopaedia Britannica, Tatra Mountains. Adres: <https://www.britannica.com/place/Tatra-Mountains>. Data odczytu: 2026.10.15.
2. Tatrzański Park Narodowy, Tatrzański Park Narodowy. Adres: <https://tpn.gov.pl/tatrzański-park-narodowy>. Data odczytu: 2026.10.15.
3. Chojński A., Zieliński A., Changes of the surface area of Morskie Oko and Wielki Staw in the Tatra Mountains. Wydawca: Quaestiones Geographicae. Wydanie: t. 42, nr 1, 2023. Strony: 15–24. Adres: <https://doi.org/10.14746/quageo-2023-0002>. Data odczytu: 2026.10.19.
4. Tatrzański Park Narodowy, Świstak (seria „Z miłości do gór”, nr 6, wyd. II, 2009). Adres: <https://archiwum.tpn.pl/filebrowser/files/Foldery/swistak.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
5. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie, Ochrony przyrody Tatr i powstanie Tatrzańskiego Parku Narodowego. Adres: <https://ptt.org.pl/?p=998>. Data odczytu: 2026.10.20.
6. Tatrzański Park Narodowy, Wiosenne liczenie kozic za nami. Adres: <https://archiwum.tpn.pl/pl/pdf/2671>. Data odczytu: 2026.10.15.
7. Tatrzański Park Narodowy, Kozice policzone (liczenie wiosenne 2018). Adres: <https://archiwum.tpn.pl/pl/pdf/2854>. Data odczytu: 2026.10.19.
8. Tatrzański Park Narodowy, Kozice policzone (liczenie jesienne 2015). Adres: <https://archiwum.tpn.pl/pl/pdf/2287>. Data odczytu: 2026.10.19.
9. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Wyniki monitoringu świstaka tatrzańskiego Marmota marmota latirostris w Polsce. Adres: https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2020-2021/dla_zwierzat/swistak_tatrzański_2021_region_ALP.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.
10. Internetowy System Aktów Prawnych (eli.gov.pl), Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 1954 r. w sprawie utworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego. Adres: <https://eli.gov.pl/eli/DU/1955/23/ogl>. Data odczytu: 2026.10.20.
11. Główny Urząd Statystyczny, Polskie parki narodowe – wystawa. Adres: <https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>. Data odczytu: 2026.10.20.
12. Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Parki narodowe. Adres: <https://www.gov.pl/web/srodowisko/parki-narodowe2>. Data odczytu: 2026.10.20.
13. Tatrzański Park Narodowy, MaB (EN). Adres: <https://archiwum.tpn.pl/poznaj/mab/mab-en>. Data publikacji: 2022.11.16. Data odczytu: 2026.10.15.
14. Tatrzański Park Narodowy, Statystyki wejść do TPN za lata 2025–2020. Adres: <https://tpn.gov.pl/statystyki>. Data odczytu: 2026.10.15.
15. Tatrzański Park Narodowy, Co robić, gdy spotkasz niedźwiedzia. Adres: <https://tpn.gov.pl/co-robic-gdy-spotkasz-niedzwiedzia>. Data odczytu: 2026.10.15.
16. Tatrzański Park Narodowy, Jaskinia Mroźna. Adres: <https://tpn.gov.pl/jaskinia-mrozna>. Data odczytu: 2026.10.15.
17. Zintegrowana Platforma Edukacyjna, Najdłuższe i najgłębsze jaskinie świata (grafika interaktywna). Adres:

<https://zpe.gov.pl/a/grafika-interaktywna/DQSITP2dl>. Data odczytu: 2026.10.20.

18. Jaskinie – The Caves, Polish Caving 2001. Adres: <https://epimenides.sktj.pl/jaskinie/PolishCaving/page03.html>. Data odczytu: 2026.10.20.

19. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, WOM Kasprowy Wierch. Adres: <https://imgw.pl/download-attachment/1861>. Data odczytu: 2026.10.15.

20. Polskie Koleje Linowe, 82 lata temu ruszyła budowa kolei na Kasprowy Wierch. Adres: https://www.pkl.pl/data/posts/723/0108_PKL_82%20lata%20temu%20ruszy%C5%82a%20budowa%20kolei%20na%20Kasprowy%20Wierch.pdf. Data publikacji: 2017.08.01. Data odczytu: 2026.10.20.

21. Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), Historia jednej fotografii z Bazy Zdjęć PAP: 90 lat temu pierwsi turyści wjechali na Kasprowy Wierch. Adres: <https://dzieje.pl/node/167612>. Data publikacji: 2026.03.13. Data odczytu: 2026.10.20.

22. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB, Biuletyn Zimowy Stacji Badań Śniegu i Lawin Hala Gąsienicowa, sezon 2025–2026, nr 13. Adres: <https://imgw.pl/en/download-attachment/24261>. Data publikacji: 2026.03.12. Data odczytu: 2026.10.20.

23. Encyclopaedia Britannica, Zakopane. Adres: <https://www.britannica.com/place/Zakopane>. Data odczytu: 2026.10.20.

24. Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), Chabówka – parowozy. Adres: <https://dzieje.pl/node/24230>. Data publikacji: 2015.12.03. Data odczytu: 2026.10.20.

25. Muzeum Tatrzańskie, History. Adres: <https://muzeumtatrzańskie.pl/en/history/>. Data odczytu: 2026.10.19.

26. Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Rocznica śmierci Mieczysława Karłowicza. Adres: <https://topr.pl/rocznica-smierci-mieczyslawa-karlowicza/>. Data odczytu: 2026.10.15.

27. Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, 85 rocznica śmierci generała Mariusza Zaruskiego. Adres: <https://topr.pl/85-rocznica-smierci-general-mariusza-zaruskiego/>. Data odczytu: 2026.10.15.

28. National Geographic Polska, 100-lecie TOPR. Adres: <https://www.national-geographic.pl/nauka/100-lecie-topr/>. Data publikacji: 2009.06.05. Data odczytu: 2026.10.20.

29. Dla Pilota, 115 rocznica powstania TOPR. Adres: <https://dlapilota.pl/wiadomosci/polska/rocznica-powstania-topr>. Data publikacji: 2024.10.29. Data odczytu: 2026.10.20.

30. Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), W Zakopanem uroczystości w 150. rocznicę urodzin generała Mariusza Zaruskiego. Adres: <https://dzieje.pl/node/70504>. Data publikacji: 2017.01.31. Data odczytu: 2026.10.20.

31. Defence24, 103. rocznica powstania TOPR. Adres: <https://defence24.pl/103-rocznica-powstania-topr>. Data publikacji: 2012.10.30. Data odczytu: 2026.10.20.

32. Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Strona główna. Adres: <https://topr.pl/>. Data odczytu: 2026.10.15.